

imperativ: ìgrāj, ìgrājmo, ìgrājte
 prilog sadašnji: ìgrajūći
 pridjev radni: ìgrao, ìgrala, ìgralo
 pridjev trpni: ìgrān, ìgrāna, ìgrāno

infinitiv: zàigrati (se)
 prezent: zàigrām, zàigrāš, zàigrā, zàigrāmo,
 zàigrāte, zàigrājū
 aorist: zàigrāh, zàigrā, zàigrā, zàigrasmo,
 zàigraste, zàigrāše

prilog prošli: zàigrāv, zàigrāvši
 pridjev radni: zàigrao, zàigrala, zàigralo
 pridjev trpni: zàigrān, zàigrāna, zàigrāno
 Sve prefiksalsne složenice: dòigrati, izigrati
 (se), nàigrati, nàigrati (se), òbigrati, pòigrati
 (se), pròigrati, ràzigrati (se), ùigrati (se), ùzigrati
 (se) naglasno ponašaju kao zàigrati (se).

infinitiv: ìgrati (se)
 prezent: ìgrām, ìgrāš, ìgrā, ìgrāmo, ìgrāte,
 ìgrājū
 imperfekt: ìgrāh, ìgrāše, ìgrāše, ìgrāsmo,
 ìgrāste, ìgrāhu
 imperativ: ìgrāj, ìgrājmo, ìgrājte
 prilog sadašnji: ìgrajūći
 pridjev radni: ìgrao, ìgrala, ìgralo
 pridjev trpni: ìgrān, ìgrāna, ìgrāno

infinitiv: zaigrati (se)
 prezent: zàigrām, zàigrāš, zàigrā, zàigrāmo,
 zàigrāte, zàigrājū

aorist: zaigrāh, zàigrā, zàigrā, zaigrasmo,
 zaigraste, zaigrāše
 prilog prošli: zaigrāv, zaigrāvši
 pridjev radni: zàigrao, zàigrāla, zàigrālo
 pridjev trpni: zàigrāo, zàigrāna, zàigrāno

U Naglasku u hrvatskome književnom jeziku¹ osnovnica ìgrati (se) ide u prvi, nepromjenljivi naglasni tip kao i složenica zàigrati se, tek je između tih dviju naglasnih jedinica razlika u tonu unutar kraćine.

Budući da su baš likovi ìgrati (se) i zàigrati (se) potvrđeni u zapadnome novoštokavskom naglašavanju, a uz to su im cjeloviti uzorci sustavno utvrđeni u dvama normativnim izvorima: u Hrvatskome enciklopedijskom rječniku te u Naglasku u hrvatskome književnom jeziku, može se smatrati da su upravo takvi likovi najprikladniji u hrvatskome književnom jeziku.

Nije naodmet i ovdje istaknuti kako su naglasni likovi prvih uzoraka, oni od osnovnice ìgrati se i složenice nàigrati (se) bliži i svim hrvatskim idiomima s književnim jezikom na vrhu nego što bi bili likovi od osnovnice ìgrati (se) i složenice zaigrati (se) sa svim njihovim preinakama.

Stjepan Vukušić

JEREVAN

sim samog naziva jezika, naroda i zemlje, najčešći je pojam vezan uz neki jezik naziv njegove prijestolnice. U slučaju Armenije to je grad *Jerevan*, koji se u našem tisku i priručnicima češće viđa kao *Erevan* pa se tako i izgovara premda

se izvorno tako ne zove. Oblik *Erevan* duboko je ukorijenjen u našoj literaturi, čemu razlog mogu biti stariji oblici *Erivan* i *Iravan*, koji se nisu zadržali, zatim posrednički oblici te sama činjenica rijetke pojavnosti Jerevana u našem kulturnom okružju.

Slavenski jezici, uz neke iznimke, nemaju izvornih riječi koje počinju samogla-

¹ Vukušić, Stjepan, Ivan Zoričić, Marija Grasselli-Vukušić, 2007., Globus. Vidi: IX. Literatura, str. 665. – 668.

snicima A i E. Radi očuvanja takvog stanja, stranim riječima koje su počinjale tim samoglasnicima predmetalo se J- pa u hrvatskom postoje prejotirani oblici *jarbol* i *jastog* nastali od latinske riječi *arbol* „stablo“ i grčke *ástakos* „jastog“, kao i toponim *Jadran*, no od samoga početka pojava prejotacije nije u hrvatskom dosljedna dok je danas kod preuzimanja tudica posve odsutna. I početnom U-odgovara skupina VU- u nekim slavenskim jezicima i narječjima, kao što su poljski i naš kajkavski, na primjer kod riječi *vura* i *vužgati*. Važnost prejotacije u ruskom vidljiva je po tome što u ruskoj azbuci postoje posebna slova za prejotirane samoglasnike, a posebna za neprejotirane. Prejotacija je prisutna i izvan sfere slavenskih jezika, primjerice u rumunjskom i tamilskom, a u engleskom se katkad u pismu podrazumijeva prejotacija početnog U, kao u toponimu *Utah*, ali ne i u toponimu *Yuma*.

U našim medijima katkad izostaju prejotirani oblici kod ruskih toponima, kao što se vidi iz primjera u *Ekaterinburgu* (Jutarnji list, 5. 12. 2006., str. 64.), premda i u engleskom postoji u dvojnem obliku *Ekaterinburg* /*Yekaterinburg*, pa se može pretpostaviti da bi i u nazivima mjesta Ершов, Елец i Ельня u tisku izostala prejotacija umjesto da glase *Jeršov*, *Jeljec* i *Jeljnja*. Izostanak prejotacije u toponimiji vjerojatno nije posljedica njezina izostanka i kod stranih riječi, nego nepoznavanja pravila izvornog jezika, odnosno podvrgavanje pravilima posredničkog jezika i grafičkome dojmu. Razumljive su kod prelaska riječi iz jezika u jezik prilagodbe svojstava, nepostojećih u ciljnome jeziku, pomoću približnih fonetskih vrijednosti, na primjer opisivanje fonema /ð/ fonemom /d/ i zapisivanje slovom D, ali nema potrebe za mijenjanjem svojstava koja su zajednička i polazišnom i ciljnome jeziku, a početna skupina /je/ postoji i u hrvatskom i u armenskom, dakle nema objašnjenja zašto se pretvara u /e/. Promjene su prihvatljive kod

prozodije pa je radi lakšeg izgovora ustaljeno naglašavanje toponima Jerevan na prvome slogu umjesto, prema pravilima armenskoga, na zadnjem.

Armenski, kao i ruski, ima dva različita slova za početno E- kad se izgovara /je/ (rusko E, armensko Է, na primjer Екатеринбург, Եկատերիմբուրգ) i kad se izgovara /e/ (rusko Э, armensko Է, na primjer Эстония, Հստոնիա). Iz armenskog i ruskog načina pisanja (Ереван, Երևան transliterirano jerevan-a-n) vidljivo je da Jerevan ima početno J iako se ono ne piše posebnim znakom. Oblik *Jerevan* koristi se u autorovoj redakтури u časopisu National Geographic Hrvatska (ožujak 2004., br. 3., str. 74. –95.) i u primjeru *...kočiju koja je išla u državnu banku na Trgu Jerevan* (Jutarnji list, 8. 5. 2007., str. 29.). Početno J izostaje u drugim primjerima: *...isti sastav kao u Erevanu* (Večernji list, 20. 7. 2009., str. 42.), *...prosvjedovalo je u Erevanu* (Večernji list, 24. 2. 2008., str. 9.), *...vojska na ulicama Erevana* (Večernji list, 3. 3. 2008., str. 14.). Iz pisma se takvi oblici prenose u govor pa je u putopisu „Armenija, Noina zemlja“ emitiranom na HRT 1 dana 2. 10. 2012. u 10 sati rečeno „nadomak Erevana“ i „u Erevanu“. Oblik *Erevan* naveden je u dodatku Hrvatskom pravopisu Matice hrvatske iz 2008. (str. 637.), no ondje se nalaze i drugi neprilagođeni pa i pogrešni oblici, kao *Marsalovi otoci*, *Mauretaniya* i *Liberville*. Neki jezici daju prednost neprejotiranom obliku, a neki dopuštaju oba oblika, kao engleski i francuski. I islandski ima posebno slovo É /je/, no ne služi se oblikom *Érevan nego *Jerevan*, kao i drugi skandinavski jezici, estonski i grčki (Γιερεβάν), dok se turkijski služe neprejotiranim oblikom. Skupinom JE- počinjui i imena drugih armenskih gradova, kao što su *Jegvard* (Եղվարդ, Егвард), *Jerash* (Երաշի, Ераш), *Jelpin* (Ելբին, Елпин) i *Jeranos* (Երանոս, Еранос). *Jerash* se može po rijeci nazvati i jednostavnijim oblikom *Aras*, no u nedostatku takvih analogija, pre-

jotacija se treba očuvati, kao što se čuva u ruskom, na primjer u antroponimima Есенин i Ельцин i u toponimu Енисей koji su odveć uvriježeni da bi slijedili posredničke oblike i postali *Esenjin, *Eljcin ili *Enisej. Usporedbe radi, oblik *Erevan* jednako je nepotpun kao kad bi *Yellowstone* ili *Jerihon* glasili **Ellostone* i **Erihon* i jednako je netočan kao što bi bio i obrnut slučaj, na primjer **Jedźmiacin* za armenski grad Էջմիածին (*Edźmiacin*) budući da je Jerevan prejetiran, a Edźmiacin nije. Prilagoditelj treba znati koji su toponimi prejetirani, a koji nisu, odnosno treba razlikovati Է i Է i po tome se ravnati. Slično slovu Է Է, koje se čita /je/ na početku riječi, a /e/ u sredini, ponaša se slovo Լ n koje se na početku riječi čita /vo/, a u sredini /o/ pa bi, analogno s pretežnošću Erevana nad Jerevanom, kod toponima Ոսկեհատ (Voskehat)

i Ոսկեհատ (Voskevat), u skladu s pismom, a ne izgovorom, prevladali nepostojeći oblici *Oskehat i *Oskevaz. Prilagoditelj se kod nelatiničnog jezika treba služiti transliteracijom ili se treba držati fonetskog načela ili pak imati argumente za otklon.

Mogući su krivci za ovu dvojbu, odnosno uopće za pojavu oblika *Erevan* u hrvatskom, drugi jezici, konkretno ruski, turski, engleski i srpski. Hrvatski autori vjerojatno vide povezanost oblika *Jerevan* i *Jermenija*, odnosno vezu Jerevana s prejetiranim oblikom toponima Armenija, kakav se rabi u srpskoj me pa se obliku *Erevan* pribjegava u želji za odmakom od srpskog, no time se zanemaruje izvorna prejetacija i gubi se važna razlika između prejetiranih i neprejetiranih oblika.

Marko Kovačić

OSVRTI

HRVATISTIKA

Hrvatistika, jezikoslovni časopis studenata Filozofskoga fakulteta u Osijeku, Filozofski fakultet, Osijek, 2011., godište 5., broj 5.

Urednici: Zvonimir Glavaš i Sanda Ham

Peti broj Hrvatistike, jezikoslovnog časopisa studenata Filozofskog fakulteta u Osijeku, objavljen je u prosincu 2011. godine u nakladi Filozofskog fakulteta. Časopis na 255 stranica donosi nove i zanimljive jezikoslovne teme ispisane u 26 studentskih jezikoslovnih radova koje potpisuju 22 različita autora, i to ne samo studenti hrvatskog jezika nego i engleskoga i njemačkoga.

Časopis petogodišnje tradicije Hrvatistika podijeljen je ovaj put u pet tematskih cjeli-

na – hrvatska morfologija i sintaksa; pragmatolingvistika; kontrastivna analiza; prijevodi jezikoslovnih radova do sada neprevedenih na hrvatski jezik; aktualne teme – razgovori s inozemnim studentima, jezikoslovna zbiivanja, obljetnice i prikazi.

Na prvim stranicama časopisa govori se ukratko o razdoblju od ilirizma do kraja 19. stoljeća, uspoređuje se zagrebačka filološka škola i hrvatski vukovci te njihovi poznati stavovi o jeziku. Autorica Anita Čavlović u radu Imenice a-vrste u Vebera i suvremenim gramatikama uspoređuje imenice a-vrste u Slovnici jednog od najistaknutijih jezikoslovaca i pripadnika zagrebačke filološke škole Adolfa Vebera Tkalčevića s opisom istih imenica u suvremenoj Akademijinoj gramatici. Na zanimljiv način u radu Neosobna rečenica u Vebera i suvremenoj literaturi autorica Romana Rogač donosi nam